Kinderen veilig

Drie speerpunten, één appèl

Werkplan van de Taskforce kindermishandeling
en seksueel misbruik

Groeidocument

Kinderen veilig
Drie speerpunten, één appèl

Werkplan van de Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik

Groeidocument

Inhoud

Ten geleide 5

1 Drie speerpunten, één appèl 8
2 De speerpunten nader beschouwd 13
3 Appèl, een klemmend beroep op iedereen 21
4 Monitor 25
5 Samenstelling Taskforce 28
6 Meerjarig financieel kader 30

Lijst van geraadpleegde literatuur 31

Bijlagen
1 Instellingsbesluit 33
2 Benoemingsbesluit 38
3 Lijst van acties in 'Kinderen veilig' 39

De Taskforce wil van toegevoegde waarde zijn bij de omzetting van ‘beleid’ naar ‘praktijk’.

Ten geleide

Kindermishandeling en seksueel misbruik ondervinden een groeiende publieke belangstelling. Het recent bekend worden van gebeurtenissen uit het verleden hebben de aandacht er extra op gevestigd. De bevindingen van de commissie-Samson, neergelegd in het rapport *'Omringd door zorg, toch niet veilig, seksueel misbruik van door de overheid uit huis geplaatste kinderen, 1945 tot heden'*, zijn schokkend. Doorlopend maken aangrijpende incidenten duidelijk dat kindermishandeling en seksueel misbruik niet tot het verleden behoren[1].

De Prevalentiestudie Kindermishandeling laat zien dat in 2010 bij benadering 119.000 kinderen slachtoffer zijn geweest van kindermishandeling. Van hen zijn er ongeveer 3.000 (in ieder geval ook) slachtoffer van seksueel misbruik. Er is geen merkbare vermindering te ontdekken sinds een zelfde studie die vijf jaar eerder is gedaan.[2] De Commissie-Samson leidt uit een onderzoek dat onder jongeren in residentiële jeugdzorginstellingen is gehouden af, dat zij tweemaal zo vaak slachtoffer zijn van seksueel misbruik dan andere Nederlandse jongeren, namelijk 1 op de 7. Jongeren met een licht verstandelijke beperking zijn zelfs drie keer zo vaak slachtoffer.

De voor dit beleidsterrein verantwoordelijke bewindslieden van VenJ en VWS staan een daadkrachtige aanpak van kindermishandeling en geweld tegen kinderen voor. Op de Aanpak Kindermishandeling, *Kinderen Veilig Thuis*, dat in 2007 door het toenmalige programmaministerie Jeugd en Gezin is opgesteld[3], hebben zij *het Actieplan Kinderen veilig* laten volgen, dat op 28 november 2011 aan de Tweede Kamer is toegestuurd.[4] Daarin stellen zij 32 acties voor, waarvan 'het instellen van een Taskforce met ambassadeurs die de thema's uit het actieplan hoog op de agenda houden' er één is.[5]

1 Omringd door zorg, toch niet veilig, seksueel misbruik van door de overheid uit huis geplaatste kinderen, 1945 tot heden, rapport commissie-Samson, 8 oktober 2012, Boom Amsterdam; Rapport Onafhankelijke commissie Onderzoek Zedenzaak Amsterdam, (commissie-Gunning), Amsterdam, april 2011
2 Alink, L.R.A., Van IJzendoorn, M.H., Bakermans-Kranenburg, M.J., Pannebakker, F., Vogels, T., & Euser, S. (2011). Kindermishandeling in Nederland anno 2010: De Tweede Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen (NPM-2010). Leiden: Casimir Publishers
3 Actieplan Aanpak kindermishandeling Kinderen Veilig Thuis (kamerstuk 31 015, nr 16), juli 2007
4 Actieplan Kinderen Veilig; actieplan aanpak kindermishandeling, 2012-2016, dd 28 november 2011
5 Zie voor volledige lijst van actiepunten bijlage 3

De actiepunten uit 'Kinderen veilig' zullen primair door de departementen worden uitgevoerd. Tal van acties moeten hun doorwerking in de praktijk krijgen. Daarbij zijn vele mensen en organisaties betrokken die op hun werkgebied met kinderen, jeugd en jongeren te maken hebben. De ervaring heeft geleerd dat op departementen geformuleerd beleid of door hen beschikbaar gestelde faciliteiten niet uit zich zelf worden uitgevoerd of benut. 'Papier' wordt niet vanzelfsprekend 'levende praktijk'. De Taskforce wil van toegevoegde waarde zijn bij de omzetting van 'beleid' naar 'praktijk'. De inzet van de Taskforce is vooral gericht op verbetering van de praktijk, op bevordering van de synergie tussen maatregelen, op samen optrekken van organisaties en professionals in de keten, op vergroting van positieve resultaten in de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik, op doorbraken in belemmeringen in de praktijk.

Hoe gaat de Taskforce dat doen? Taskforceleden gaan in hun achterbannen zoeken naar waar of bij welk proces of partij belemmeringen gelegen zijn, obstakels daar wegnemen, oplossingen aanreiken, op mediationachtige manier partijen bij elkaar brengen, *best practises* bekend maken, input geven voor het beleid van de ministeries, signaleren waar beleid juist belemmerend is. En dat alles net zo lang tot de praktijk duurzaam verbeterd is. Daarmee laat de functie van de Taskforce zich vergelijken met die van katalysator in chemische reacties. Zonder katalysator komt de reactie überhaupt niet tot stand. 'Aan de slag' is het motto van de Taskforce.

De Taskforce weet zich bij zijn werk kritisch begeleid door de samenleving in het algemeen, door de Tweede Kamer, maar ook door uiterst deskundige instanties als de Kinderombudsman en de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen. Deze kritische belangstelling is een stimulans de opdracht in zichtbare resultaten te laten uitmonden.

November 2012

De Taskforce wil niet de zoveelste organisatie zijn. Wil geen dubbel werk gaan doen. Neemt geen verantwoordelijkheden over.
De Taskforce wil inspanningen van derden versterken en onderlinge samenwerking bevorderen.

1 Drie speerpunten, één appèl

Het gaat er bij de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik niet langer om de werkelijkheid nog beter te duiden, nog preciezere verbeteringen te adviseren, nog gedetailleerdere verfijningen in de beleidsmatige aanpak aan te brengen. Het gaat er nu om de kennis in praktijk te brengen, mogelijke knelpunten daarbij te overwinnen, oplossings- maar bovenal resultaatgericht bezig te zijn. Woorden om te zetten in daden. En voor zo'n actieve, doenerige benadering zijn deskundige professionals uit het brede veld van jeugdzorg en jongerenbeleid voor de Taskforce aangezocht. Mensen die in staat zijn over de grenzen van de eigen discipline heen naar verbindingen en pragmatische oplossingen te zoeken. Op grond van hun expertise kan worden verwacht dat zij niet alleen scherp kunnen 'toezien' op de voortgang in de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik, maar die bovenal ook weten aan te jagen en te stimuleren daar waar dat nodig mocht zijn.

Het aandachtsveld waarop de Taskforce gaat 'toezien' en 'aanjagen' is omvangrijk en verre van eenduidig. Vele partijen zijn erop actief, zoals de Kinderombudsman, de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen en het door het ministerie van VenJ voorgezeten Topberaad Aanpak Kinderpornografie. Ook non-gouvernementele organisaties zoals de Augeo Foundation, de Bernard van Leer Stichting en Kinderpostzegels ontplooien waardevolle activiteiten. Recent heeft – naar aanleiding van de bevindingen van de Commissie-Samson – de koepelorganisatie Jeugdzorg Nederland de Commissie Rouvoet ingesteld, die voor de aangesloten organisaties een kwaliteitskader gaat ontwerpen om seksueel misbruik binnen de instellingen tegen te gaan. Maar ook buiten de jeugdzorg zijn mensen en organisaties met kindermishandeling en seksueel misbruik geconfronteerd.

De Taskforce wil niet de zoveelste organisatie zijn. Wil geen dubbel werk gaan doen. Neemt geen verantwoordelijkheden over. De Taskforce wil inspanningen van derden versterken en onderlinge samenwerking bevorderen. Waar nodig zullen departementen worden geadviseerd belemmeringen die daarbij worden gesignaleerd – bijvoorbeeld bij de uitvoering van het Actieplan Kinderen veilig – weg te nemen en zonodig daarvoor aanvullend beleid te ontwikkelen. Daarnaast zal de Taskforce alle acties uit het actieplan monitoren. De Taskforce neemt zich voor bondige, concrete suggesties te doen, die in de praktijk goed uitvoerbaar zijn.

De rol van 'toezien' en 'aanjagen' heeft betrekking op de acties in 'Kinderen veilig'. In de toekomst worden daar nog acties uit de rapporten van de Commissies-Deetman en -Samson aan toegevoegd. Een belangrijk hulpmiddel van de Taskforce om de voortgang van deze acties te kunnen vaststellen is de halfjaarlijkse *monitor.* Ieder half jaar wordt zo helder welke acties goed op koers en tempo liggen en welke achterblijven en waarom. Op grond daarvan kunnen de departementen hun inzet vergroten en/of acties versnellen, en leden van de Taskforce gesprekken aangaan met andere betrokken partijen om hen te stimuleren de eigen verantwoordelijkheid te nemen en hen zo nodig ondersteuning bieden bij de aanpak van mogelijke knelpunten. Met het oog daarop zal de Taskforce onder meer bijeenkomsten organiseren, partijen bij elkaar brengen, pilots bevorderen, adviezen uitbrengen, *best practices* opsporen en verspreiden.

De Taskforce heeft *drie speerpunten* benoemd. Bij die keuze heeft de Taskforce zich laten leiden zowel door het Actieplan Kinderen veilig als door adviezen uit het veld. Deze drie speerpunten zijn *Preventie*, *Seksueel misbruik* en *Multidisciplinaire aanpak*. De nu nog op hoofdlijnen geformuleerde speerpunten worden in programma's uitgewerkt. Voor elk programma is binnen de Taskforce een kernteam geformeerd dat de actiehouders van de ministeries VenJ en VWS en externe partners op de betreffende deelterreinen wil ondersteunen bij het succesvol aanpakken van de onderscheiden acties. Gezien de politieke en maatschappelijke urgentie, maar ook gezien de samenhang en overlap in de nagestreefde benaderingen, is het weinig zinvol een strikte scheiding tussen de speerpunten aan te brengen. De speerpunten voor het gehele terrein van kindermishandeling en seksueel misbruik zullen daarom zoveel mogelijk simultaan aandacht krijgen.

Naar aanleiding van de nulmeting van de monitor zal de Taskforce in 2013 extra aandacht besteden aan vier acties uit het Actieplan Kinderen veilig die voor meer dan één speerpunt van belang zijn. Die activiteiten zijn:

1 Aandacht voor kindermishandeling en seksueel misbruik in opleiding en nascholing van mensen die in hun werk veel met jeugd en jongeren hebben te maken;
2 Het bevorderen van de implementatie van het protocol meldingen kindermishandeling;
3 Het onderzoeken van de betekenis van gradaties in kindermishandeling ten gunste van de keuze van interventies;
4 Het ondersteunen van de regierol van gemeenten, die een steeds grotere verantwoordelijkheid krijgen in het jeugd- en jongerenbeleid.

Al zo'n 20 jaar lang wordt er gesproken over het bevorderen van de aandacht voor kindermishandeling en seksueel misbruik in opleidingen. Het gaat daarbij niet alleen om de opleiding van mensen die aan de vooravond staan van een baan in de jeugdzorg, in het onderwijs of in een andere sector waar ze veel met jeugd en jongeren te maken zullen krijgen. Ook in het bijscholingsaanbod aan de mensen die nu reeds in dit domein werken, moet daar aandacht voor komen. De aandacht in de opleiding is van betekenis voor de speerpunten *Preventie* en *Seksueel misbruik*.

Het protocol 'Meldingen Kindermishandeling door bureaus jeugdzorg bij politie en openbaar ministerie' is in april 2011 door betrokken koepels ondertekend. De implementatie ervan verloopt moeizaam. Het welslagen ervan is van betekenis voor de speerpunten *Seksueel misbruik* en *Multidisciplinaire aanpak*.

Kindermishandeling kent een grote verscheidenheid. Weinig gevallen zijn gelijk. De vraag rijst daarom steeds vaker of alle slachtoffers hetzelfde nodig hebben of op dezelfde manier moeten worden behandeld. Dat geldt ook voor de andere zijde van de medaille. Moeten de plegers op dezelfde wijze worden aangepakt? Een onderzoek naar de gradaties in kindermishandeling is een actiepunt in het actieplan Kinderen Veilig. Het oogmerk daarvan is – indien nodig – maatwerk bij de inzet van interventies te bevorderen. Een overtuigend resultaat is niet alleen van betekenis voor de speerpunten *Seksueel misbruik*, *Multidisciplinaire aanpak* en *Preventie*, maar voor andere acties uit het actieplan.

Het ondersteunen van de gemeenten bij de regierol in het jeugd- en jongerenbeleid zal een activiteit zijn van een wat langere adem. De stelselwijziging zorg voor jeugd, waarvan de inwerkingtreding is voorzien in 2015, brengt tal van ontwikkelingen op gang die ingrijpende consequenties hebben voor de huidige werkwijzen. Het goed invullen van de regierol door gemeenten is van essentiële betekenis voor alle door de Taskforce onderscheiden speerpunten.

In de volgende versie van het werkplan zal de Taskforce aangeven hoe hij met de actiehouders in aanvulling op de lopende acties doorbraken denkt te bevorderen, zodat er nog in 2013 zichtbare resultaten zijn te melden.

Over de speerpunten en de concrete acties heen zal de Taskforce een voortdurend beroep doen op ieders verantwoordelijkheid kindermishandeling en seksueel misbruik terug te dringen. Kindermishandeling en seksueel misbruik van kinderen is niet normaal. Het is ieders plicht eraan bij te dragen dat het wordt voorkomen. Daarbij wordt niet alleen gedacht aan de rol en de verantwoordelijkheid van de professionals. Een dergelijk *appèl* kan alleen effectief zijn als er zo breed mogelijk – dus ook onder de bevolking – een gemeenschappelijk besef is dat iedereen het verschil kan maken voor kinderen

in een kwetsbare situatie. De Taskforce ziet ook hier een taak dat te bevorderen.

Het werkplan geeft de hoofdlijnen van de inzet van de Taskforce weer. Deze hoofdlijnen zullen in samenwerking met veldpartijen en departementen worden uitgewerkt in concrete activiteiten. Het Werkplan is geen statisch document; het is een groeidocument. Het groeit in de tijd van grof naar fijn, van algemeen naar specifiek. Het wordt minimaal jaarlijks aangepast. Zodat steeds aangesloten kan worden op wat op dat moment nodig is om 'de boel los te trekken'.

Beleid, randvoorwaarden en faciliteiten alléén garanderen geen succes. Ze moeten aansluiten bij de verantwoordelijkheden en mogelijkheden van partijen die dagelijks met jongeren verkeren. Kennelijk schort daar iets aan. Want ondanks de niet onaanzienlijke productie van beleidsvoornemens blijft de doorwerking in de praktijk achter. Het is hier waar de Taskforce een rol in gaat spelen: in het aanjagen van een effectieve implementatie.

2 De speerpunten nader beschouwd

Belang van de ketenaanpak

In de totale keten van de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik zijn verschillende fasen te onderkennen. In die keten staan die inspanningen voorop die bijdragen aan een omgeving waarin kinderen veilig kunnen opgroeien. Mochten die inspanningen niet het gewenste resultaat hebben gehad, dan volgen signaleren, stoppen, beperken van de schade en behandeling van de slachtoffers en plegers. In een aantal gevallen eindigt de keten met strafvervolging van de plegers.

In elke fase van de keten zijn andere professionals en instanties aan zet. Het effect van ieders inbreng is niet zelden mede afhankelijk van wat in een vorige fase is gebeurd. Daarnaast kan de ervaring die in een later stadium is opgedaan waardevolle informatie opleveren voor de behandeling direct vanaf het begin van nieuwe gevallen. Een doorlopende informatie uitwisseling tussen alle betrokkenen van alle disciplines in de verschillende onderdelen van de keten is daarom voor ieder van belang. Niet in de laatste plaats voor de kinderen die slachtoffer zijn van kindermishandeling en seksueel misbruik. Het kan een zinvolle bijdrage leveren aan het voorkomen van kindermishandeling en zo veel leed en gezondheidsschade beperken. Maar ook de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik, daar waar het zich voordoet, verbeteren.

Slachtoffers van kindermishandeling en seksueel misbruik hebben veel baat bij een goed functionerende ketenaanpak. Nauwe samenwerking tussen de verschillende partners is hiervoor noodzakelijk. De Amerikaanse ervaring met zo'n aanpak is veelbelovend en kan hierbij als voorbeeld gelden.[6] De onderscheiden speerpunten hebben ieder hun eigen kenmerken, maar hebben ook iets gemeenschappelijks. Om succesvol te kunnen zijn behoeven ze allemaal samenwerking over de grenzen van de eigen discipline en organisatie heen. En dienen ze bij te dragen aan een voor slachtoffers van kindermishandeling en seksueel misbruik sluitende aanpak.

6 De '*Child advocacy centres*' in de Verenigde Staten en Canada bieden een gecoördineerde en multidisciplinaire aanpak van kindermishandeling. Slachtoffers van kindermishandeling worden in een kindvriendelijke omgeving opgevangen, kunnen daar hun verhaal doen en krijgen een medisch onderzoek. Aansluitend krijgen zij en het gezin begeleiding bij de verwerking van de ervaringen.

Feiten over preventie

Uit onderzoek naar de prevalentie van kindermishandeling komt naar voren dat kindermishandeling naar verhouding vaker voorkomt in gezinnen met (zeer) laag opgeleide ouders, werkloze ouders, éénouder-gezinnen, gezinnen met drie of meer kinderen, stiefgezinnen en gezinnen van allochtone afkomst. Maar ook de jonge leeftijd van moeders, verslaving, armoede, psychische problematiek van ouders worden als risicofactoren genoemd. Van de kinderen die mishandeld worden heeft 43 procent een ouder met psychiatrische problematiek of verslavingsproblemen.[7]

Opvoedondersteuning is tegen deze achtergrond een belangrijk instrument om kindermishandeling bespreekbaar te maken en uiteindelijk te voorkomen. Kindermishandeling komt echter niet altijd alleen voort uit opvoedonmacht. Soms spelen ook andere factoren een rol, zoals verslaving aan alcohol of drugs of psychische problematiek van de ouders. In die gevallen zal opvoedondersteuning slechts een onderdeel van de aanpak zijn. Dat geldt ook voor seksueel misbruik. Die kent niet zelden andere oorzaken en plegers dan andere vormen van kindermishandeling.

Er bestaat een veelheid aan interventies bij risicogezinnen. Slechts een aantal daarvan is theoretisch goed onderbouwd en bewezen effectief. In de Kinderrechtenmonitor 2012 pleit de Kinderombudsman voor meer inzet van *evidence based interventies*.

Feiten over kindermishandeling en seksueel misbruik

De Prevalentiestudie Kindermishandeling laat zien dat in 2010 bij benadering 119.000 kinderen slachtoffer zijn geweest van kindermishandeling, meestal in de vorm van fysieke en emotionele verwaarlozing. Van hen zijn er naar schatting 3.000 (in ieder geval ook) slachtoffer van seksueel misbruik. De leeftijd waarbij het misbruik een aanvang neemt is – gemiddeld genomen – bij meisjes 10 jaar en bij jongens 11 jaar[8]. Dat neemt niet weg dat het ook bij jongere kinderen voorkomt. De slachtoffers zijn overwegend meisjes, bijna 90 procent. Plegers zijn meestal mannen en jongens. De Commissie-Samson heeft de indruk dat er sprake is van onderrapportage, zodat de werkelijkheid nog ernstiger is. "Veel informatie blijkt niet vastgelegd en archieven zijn conform de regelgeving geschoond. Dat komt overeen met wat slachtoffers de commissie vertelden. Als ze al melding maakten van misbruik, werden ze

7 Kinderrechtencollectief, De aanpak van kindermishandeling in Nederland: knelpunten en aanbevelingen, november 2011

8 F. Bakker en I. Vanwesenbeeck, I. (red.) (2006). Seksuele gezondheid in Nederland, Rutgers Nisso Groep Utrecht 2006;
H. de Graaf, Seks onder je 25e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005, Rutgers Nisso groep Utrecht 2005

meestal niet geloofd of kregen ze straf voor hun vermeende leugens en vieze praatjes."[9]

Naar de achtergronden van seksueel misbruik van kinderen is nog niet heel gericht onderzoek gedaan. Wel blijkt onder meer uit de voorlopige resultaten van onderzoek naar seksueel geweld onder alle leeftijdsgroepen en uit onderzoek naar kindermishandeling, dat de kans op seksueel misbruik groot is bij verstoorde gezinsverhoudingen en sociale isolatie van het gezin. Om nog meer zicht te krijgen op de dieperliggende oorzaken van seksueel misbruik van kinderen is in opdracht van de bewindslieden van VenJ en VWS een multidisciplinair onderzoek gestart.[10]

Met betrekking tot seksueel misbruik kan het volgende worden vastgesteld:

- Het komt vaak voor in combinatie met andere vormen van kindermishandeling. De slachtoffers hebben een verhoogd risico op ernstige fysieke, cognitieve en psychische problemen[11].
- Het komt in tal van settingen voor; in gezinnen, instellingen, pleeggezinnen, instituten als de rooms-katholieke kerk. Ook op internet komt het veelvuldig voor.

Tevens kan worden vastgesteld dat bepaalde groepen extra kwetsbaar zijn om slachtoffer te worden van seksueel misbruik. De eerste groep wordt gevormd door *kinderen met een verstandelijke beperking*. In het onderzoek 'Beperkt weerbaar' komt naar voren dat rond de zestig procent van de vrouwen met een verstandelijke beperking, naar eigen zeggen, seksueel geweld heeft meegemaakt. Bij de mannen is dat bijna 1 op de 4. Dat is volgens de onderzoekers meer dan bij de vrouwen en mannen in het algemeen.[12] Een aanzienlijk deel van het seksueel geweld heeft zich in de jeugd afgespeeld.[13]

9 Omringd door zorg, a.w. pag. 133
10 Onderzoek is uitgezet door ZonMW
11 J.H. Beitchman, K.J. Zucker, J.E. Hood, G.A. da Costa, D. Akman, E. Cassavia, A review of the long-term effects of child sexual abuse, Toronto 1991; A. Browne & D. Finkelhor, Impact of child sexual abuse, Beverly Hills, 1986; Kathleen A. Kendall-Tackett, Linda Meyer Williams, David Finkelhor, Impact of sexual abuse on children: a review and synthesis of recent empirical studies, New Hampshire 1993, Elisa Romano, Rayleen de Luca, Male sexual abuse: A review of effects, abuse characteristics, and links with later psychological functioning 2001
12 Willy van Berlo, Stans de Haas, Nico van Oosten, Lieke van Dijk, Luc Brants, Susanne Tonnon, Oka Storms, Beperkt Weerbaar, Een onderzoek naar seksueel geweld bij mensen met een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperking, Rutgers WPF in samenwerking met Movisie, 2011
13 Karin van Rooijen Tijne Berg, Risicofactoren en beschermende factoren voor kindermishandeling, Nederlands Jeugd Instituut (NJI) 2010,

De tweede groep die extra kwetsbaar is, wordt gevormd door *kinderen in de jeugdzorg*. In haar rapport geeft de Commissie-Samson daarvan een schets, die des te aangrijpender is, omdat de overheid van het bestaan ervan heeft geweten.[14] Samengevat zijn haar bevindingen:

- In de residentiële jeugdzorg is het risico van seksueel misbruik ruim 2,5 maal zo hoog als gemiddeld voor de Nederlandse jeugd.
- Meisjes zijn twee maal zo vaak slachtoffer als jongens.
- Uit huis geplaatste kinderen met een (licht) verstandelijke beperking lijken drie maal zo vaak slachtoffer te zijn dan kinderen zonder verstandelijke beperking.
- Meer dan de helft van de plegers is een leeftijdgenoot, vaak een groepsgenoot.
- De volwassen plegers onderscheiden zich niet van andere groepsleiders of pleegouders, zij zouden bij additionele screening voorafgaand aan een aanstelling niet zijn herkend.
- De sector jeugdzorg is onvoldoende in staat seksuele problematiek te herkennen, bespreekbaar te maken en adequaat in te grijpen.
- Algemene problemen rond samenwerking, communicatie en regie in de (residentiële) jeugdzorg zijn extra aan het licht getreden rond signalering van seksueel misbruik.

Naast deze twee groepen attendeert de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen op een derde kwetsbare groep: *kinderen die actief zijn op internet*. De Nationaal Rapporteur wijst erop dat kinderen zich steeds jonger op internet begeven, terwijl hun ouders daar niet altijd voldoende zicht op hebben. De ontwikkelingen in de digitale wereld gaan snel en bieden potentiële plegers van seksueel misbruik veel mogelijkheden kinderen te volgen. Ook biedt internet mogelijkheden voor *grooming*[15] en kinderpornografie.[16] Het aantal afnemers daarvan is de laatste jaren fors gestegen.[17] Vanaf 2013 zal de Nationaal Rapporteur Mensenhandel jaarlijks rapporteren over de sector- en ketenbrede aanpak van seksueel geweld tegen kinderen in Nederland. De focus van de eerste rapportage zal liggen op beleid en beleidseffecten gericht op de slachtoffers van *offline* en *online* seksueel geweld tegen kinderen

14 Omringd door zorg, a.w., pag. 140
15 Het benaderen van en contact leggen met kinderen door een pedofiel met als uiteindelijke doel het mogelijk maken van seksueel contact door de seksuele drempels en remmingen van het kind te verlagen.
16 Onder kinderporno wordt elke afbeelding verstaan van een kind dat betrokken is bij echte dan wel gesimuleerde seksuele activiteiten of het afbeelden van geslachtsdelen van een kind voor hoofdzakelijk seksuele doeleinden.
17 Sinds oktober 2009 rapporteert de Nationaal Rapporteur Mensenhandel (NRM) ook over kinderpornografie. De taak van de rapporteur is in het voorjaar van 2012 uitgebreid naar het terrein van seksueel geweld tegen kinderen inclusief kinderpornografie. Kamerstuknummer: 31015, nummer 7

(preventie, signalering, registratie, opsporing, vervolging, berechting, nazorg en hulpverlening).

Feiten over de multidisciplinaire aanpak

In Nederland is de beschikbare expertise voor het stoppen en behandelen van kindermishandeling ((forensisch-)medische hulp, jeugdzorg, strafrecht) verdeeld over verschillende instanties. De voormalige Stuurgroep aanpak kindermishandeling heeft geconcludeerd dat deze instanties onvoldoende op de hoogte zijn van elkaars expertise en nog niet genoeg samenwerken. De Stuurgroep bepleit daarom een multidisciplinaire aanpak van kindermishandeling.[18] Daarmee wordt aangesloten bij het pleidooi van de Gezondheidsraad in haar rapport 'Behandeling van de gevolgen van kindermishandeling'.[19] De raad verstaat daaronder intensieve, multidisciplinaire samenwerking tussen professionals en instanties op sleutelmomenten in de hulpverlening ten behoeve van goede (letsel)diagnostiek en behandeling bij kindermishandeling. Maar ook een integrale aanpak van de kwesties die spelen bij een mishandeld kind en zijn directe omgeving of bij een als kind mishandelde volwassene.

Er bestaat geen richtlijn of handboek over de invulling van de multidisciplinaire aanpak van kindermishandeling. Op dit moment wordt deze nieuwe aanpak op verschillende plaatsen in Nederland – zoals de multidisciplinaire centra voor kindermishandeling in Haarlem en Leeuwarden – op een eigen manier uitgevoerd en beproefd. In opdracht van de bewindslieden van VenJ en VWS monitort ZonMw deze regionale initiatieven.[20] In het bijzonder wordt daarbij gekeken naar de werkzame bestanddelen voor het succesvol benaderen en behandelen van kinderen en het stoppen van de mishandeling, de vorm en de randvoorwaarden voor succes in Nederland. Het onderzoek wordt in 2014 afgerond. Op basis van de uitkomsten zullen VenJ en VWS bepalen of en in welke vorm deze multidisciplinaire werkwijze kan worden ingevoerd in heel Nederland.

De aanpak van de Taskforce

Het vertrekpunt voor de aanpak van de verschillende speerpunten die de Taskforce heeft gekozen is 'Kinderen veilig'. Een deel van de opdracht is het aanjagen en toezien op de uitvoering van de actiepunten. In eerste aanleg zijn het acties van de departementen VenJ en VWS zelf, de opstellers van het actieplan. Zij hebben zich daarmee verplicht verschillende werkzaamheden te ontplooien, die soms randvoorwaardelijk zijn voor andere partijen om

18 Stuurgroep aanpak kindermishandeling, eindrapport, 2011
19 Gezondheidsraad, Behandeling van de gevolgen van kindermishandeling (juni 2011)
20 ZonMw is een zelfstandig bestuursorgaan dat werkt aan de verbetering van preventie, zorg en gezondheid door het stimuleren en financieren van onderzoek, ontwikkeling en implementatie.

effectiever te kunnen zijn in de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik, soms faciliterend.
Beleid, randvoorwaarden en faciliteiten alléén garanderen geen succes. Ze moeten aansluiten bij de verantwoordelijkheden en mogelijkheden van andere partijen, die met jeugd en jongeren hebben te maken en kindermishandeling en seksueel misbruik binnen hun eigen omgeving ervaren. Kennelijk schort daar iets aan. Want ondanks de niet onaanzienlijke productie van beleidsvoornemens blijft de doorwerking in de praktijk achter. Of is in ieder geval de effectiviteit niet naar wens. Het is hier waar de Taskforce een rol in gaat spelen: in het aanjagen van een effectieve implementatie van de door de departementen ontwikkelde actiepunten, samen met betrokken professionals en organisaties. De Taskforce neemt niet de acties van de departementen over. Treedt ook niet in de verantwoordelijkheden van andere partijen, die in het jeugd- en jongerenbeleid een rol spelen. De Taskforce legt verbindingen en bevordert samenwerking, zoekt naar belemmeringen en blokkades om behulpzaam te zijn bij het uit de weg ruimen ervan, draagt oplossingen voor en reikt *best practices* aan.

De presentatie op 8 oktober 2012 van de bevindingen van de Commissie-Samson heeft een licht doen schijnen op een schokkende werkelijkheid van seksueel misbruik in de residentiële jeugdzorg. In een eerste reactie hebben de ministeries van VenJ en VWS aangegeven veel van de aanbevelingen van de Commissie-Samson te zullen overnemen. Later zal er een meeromvattende reactie van de ministeries op het rapport komen. Aan de Tweede Kamer hebben de ministeries laten weten de Taskforce te vragen de uitvoering van aanbevelingen te monitoren[21]. Ook hier treedt de Taskforce niet in de verantwoordelijkheden van departementen of andere betrokkenen. De Taskforce zal aanjagen en toezien.

De koepelorganisatie Jeugdzorg Nederland heeft naar aanleiding van de bevindingen van de Commissie-Samson de komst aangekondigd van een commissie onder leiding van André Rouvoet, oud-minister van Jeugd en Gezin. Deze onafhankelijke commissie is verantwoordelijk voor het (doen) ontwikkelen en vaststellen van het 'Kwaliteitskader Voorkomen Seksueel Misbruik' en het toezien op de implementatie en borging hiervan door bij Jeugdzorg Nederland aangesloten organisaties. Daarnaast bewaakt deze commissie dat de aanbevelingen van de Commissie-Samson worden overgenomen. De Taskforce zal de voortgang van Jeugdzorg Nederland en de commissie Rouvoet oplettend volgen.

21 Brief aan de Tweede Kamer dd 8 oktober 2012, kenmerk J-3134762 van de ministeries van VenJ en VWS.

Het aandachtsveld van de Taskforce beperkt zich niet tot seksueel misbruik in de residentiële jeugdzorg. Het is breder. De taak van de Taskforce is er in gelegen veranderingen teweeg te brengen die niet alleen binnen het kader van de Jeugdzorg vallen. Het gaat de Taskforce erom kindermishandeling en seksueel misbruik in heel Nederland terug te dringen, over de grenzen van alle sectoren heen. Dat zal de Taskforce bij het uitoefenen van zijn taak ook in contact brengen met meer partijen, zoals de Raad voor de Kinderbescherming, de Ggz, de Ggd-en, ActiZ [22], beroepsgroepen als huisartsen, forensisch artsen en jeugdartsen, en particuliere instellingen als Augeo Foundation, Bernard van Leer Foundation en Stichting Kinderpostzegels Nederland. Maar ook met (vertegenwoordigers van) het onderwijs, de sport en andere organisaties waar kinderen een deel van hun vrije tijd doorbrengen, zal de Taskforce zich in verbinding stellen om de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik bespreekbaar te maken, hen aan te sporen de eigen verantwoordelijkheid te nemen en waar nodig bij te dragen aan de verbetering van de praktijk. Ook zij kijken wel eens weg, voelen zich verlegen met de situatie, en weten deze onderwerpen maar moeilijk bespreekbaar te maken.

In zijn aanpak van de speerpunten zal de Taskforce geen dubbel werk doen. Hij neemt het werk van anderen niet over. Dat staat overigens, zoals op het terrein van Seksueel misbruik, nauw contact met instanties als het Topberaad bestrijding van kinderpornografie en kindersekstoerisme en met de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, niet in de weg. Ook op het terrein van de andere speerpunten zullen dergelijke contacten worden gelegd. Overleg en kennisuitwisseling zijn immers voor alle betrokkenen onder alle omstandigheden van wezenlijke betekenis.

22 ActiZ is de brancheorganisatie van ondernemers in de verpleeg- en verzorgingshuiszorg, thuiszorg, jeugdgezondheid- en kraamzorg.

De Taskforce wil bijdragen aan het doorbreken van de taboes rondom kindermishandeling, wil in het bijzonder seksueel misbruik bespreekbaar maken. De centrale boodschap is daarbij steeds, dat een kind veilig moet opgroeien. Mishandeling noch seksueel misbruik is normaal; beide zijn onacceptabel.

3 Appèl, een klemmend beroep op iedereen

Voor de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik is een sluitende ketenaanpak van het grootste belang. Maar minstens zo belangrijk is dat iedereen die met een kind in aanraking komt – professional in de keten maar ook daarbuiten – over de eigen schaduw heen springt, zich buiten het eigen kringetje en formele taak durft te begeven. Vertrouwen op wat men waarneemt, luisteren en handelen naar het 'pluis-niet-pluis' gevoel, ook al is aan protocollen en richtlijnen in strikt formele zin voldaan en ook als het een kind van broers en zussen of van buren betreft.
De appèl-taak is een algemene opdracht aan de Taskforce die erop is gericht burgers, professionals en organisaties bewust te maken van de eigen verantwoordelijkheid. Die houdt niet op als het eigen straatje is geveegd. Als er ergens sprake is van 'aanjagen' dan is dat hier. Burgers en professionals moeten het met elkaar mogelijk maken dat kinderen kind kunnen zijn in een veilige omgeving. Want dat is normaal, kindermishandeling en seksueel geweld niet.

De bevindingen van de Commissies-Deetman en -Samson hebben – net als die van de Commissie-Gunning over de Amsterdamse zedenzaak – een schok veroorzaakt in de samenleving. Velen vragen zich af: hoe heeft dit kunnen gebeuren? En aansluitend stellen zij zich de vraag: hoe kan dit worden voorkomen? In het bijzonder worden die vragen gesteld in die omgeving, waar volwassenen jeugd en jongeren ontmoeten, met en voor ze werken, als professional of als vrijwilliger. Ook binnen de overheid wordt die vraag gesteld. Waar heeft het beleid te kort geschoten? Heeft wellicht de zorg, de begeleiding of het toezicht gefaald? In alle kringen gelden deze ervaringen als een *wake up call*. Waar moeten we onze werkwijzen aanpassen om een beslissende verandering te bewerkstelligen, om zoveel als mogelijk is het risico van kindermishandeling en seksueel geweld in de eigen omgeving te verminderen?

De ministeries van VenJ en VWS geven met 'Kinderen veilig' antwoorden op de vragen die aan hen zijn gericht en willen zo een bijdrage leveren aan een betere praktijk. Jeugdzorg Nederland heeft naar aanleiding van de Commissie-Samson de Commissie-Rouvoet ingesteld om antwoorden te zoeken op de vragen die op haar terrein liggen om binnen de jeugdzorg de praktijk te verbeteren. Op basis van eerdere ervaringen met de aankondiging van nieuw beleid houdt de Kinderombudsman beleidsmakers en professionals voor, dat er ook goed naar het kind moet worden geluisterd. Want om hem of haar gaat het toch? De Taskforce is ingesteld om te bevorderen dat uit nieuw beleid,

aangescherpte protocollen en codes, nieuwe kwaliteitskaders ook een betere praktijk ontstaat. Beter voor de kinderen in het algemeen, beter voor kinderen in kwetsbare situaties in het bijzonder. En ook voor de kinderen die slachtoffer zijn geworden van kindermishandeling en seksueel misbruik.

Communicatie is daarbij voor de Taskforce het belangrijkste instrument. Het monitoren van de voortgang op de actiepunten van 'Kinderen veilig', het toezien op de naleving, het aanjagen van de inspanningen en het appèl op iedereen, betreffen allen het overdragen van informatie, het bevorderen van kennis, het versterken van de betrokkenheid en het optimaliseren van de inzet. En uiteindelijk bijdragend aan een omgeving waarin kinderen zich veilig voelen, waarin zij zich in hun jeugd veilig kunnen ontwikkelen van aanvankelijk 'kwetsbaar' tot 'weerbaar'. Waarin zij – mocht daar onverhoopt inbreuk op worden gemaakt – bij een vertrouwenspersoon terecht kunnen, die voor een goede begeleiding kan zorgen. En bij instanties als politie en justitie die plegers corrigeren en straffen.

Communicatie is voor de Taskforce geen eenrichtingsverkeer. Integendeel. Het gaat om het bevorderen van een wederzijdse uitwisseling van kennis en ervaringen tussen tal van betrokkenen. Uit de bevindingen van de Commissies-Deetman en -Samson blijkt enerzijds bij tal van professioneel betrokkenen en omstanders een grote mate van 'handelingsverlegenheid' als zij vermoeden dat er zich kindermishandeling of seksueel misbruik in hun omgeving voordoet. Tevens blijken het onderwerpen te zijn die als moeilijk bespreekbaar in de eigen kring worden ervaren. Tal van aanzetten tot een handelwijze in de praktijk blijven daardoor in goede bedoelingen steken.

De Taskforce wil bijdragen aan het doorbreken van dit taboe en kindermishandeling, en in het bijzonder seksueel misbruik, bespreekbaar maken. De centrale boodschap is daarbij steeds, dat een kind veilig moet opgroeien. Mishandeling noch seksueel misbruik is normaal; beide zijn onacceptabel. Als dat toch voorkomt, moet iedereen zijn uiterste best doen om dat te stoppen Onvermoeibaar zal de Taskforce iedereen deze boodschap voor houden. Hierbij spelen de leden van de Taskforce een belangrijke rol. Zij zullen binnen het segment van de jeugdketen waarin zij zelf werkzaam zijn, hun expertise inzetten en daar waar mogelijk (pro-)actief discussies bevorderen over verbetering van de bestrijding van kindermishandeling en seksueel misbruik. Dat kan betekenen dat zij actief meedoen aan lopende discussies binnen hun beroepsgroep, dat zij bijeenkomsten entameren en actief reageren op nieuwe ontwikkelingen. Ook het signaleren van nieuw onderzoek, van relevante bijdragen en inzichten, hoort bij hun rol als 'ambassadeur'. Hun inspanningen zullen zich niet beperken tot de eigen professionele kring. Een belangrijke taak van de Taskforce is immers het bevorderen van een multidisciplinaire aanpak.

Zij zullen dan ook over de grenzen van de eigen discipline heen onder meer *best practices* van samenwerking voorhouden en bevorderen.

De inspanningen van de Taskforce om een klemmend beroep op iedereen te doen om in de eigen praktijk de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik te verbeteren hebben een groter effect als de communicatie niet beperkt blijft tot eenmalige rechtstreekse contacten in de kring van professionals. De informatie moet beklijven, moet nadien opnieuw kunnen worden geraadpleegd en moet actueel worden gehouden. Tevens moet de informatie ook doordringen tot buiten de professionele kring. Dat wil de Taskforce met haar communicatie-inspanningen bereiken. Daarvoor wordt onder andere een website opgezet die voor iedereen open staat en een digitale nieuwsbrief ontworpen, waarop geïnteresseerden zich kunnen abonneren. Daarnaast zal de Taskforce wanneer daarvoor aanleiding is in de media aandacht vragen voor zijn inspanningen en de resultaten daarvan. Het appèl, zo is de intentie, moet in alle kringen doordringen.

De monitor is een spiegel voor de ministeries en actiehouders en een hulpmiddel van de Taskforce om zicht te krijgen op de voortgang van het actieplan. Aan de monitor-resultaten ontlenen de leden van de Taskforce aanknopingspunten voor gesprekken met partijen om gezamenlijk naar de oplossing van mogelijke knelpunten te zoeken.

4 Monitor

De opdracht van de Taskforce omvat niet alleen het 'aanjagen', agenderen, mensen aanmoedigen zich in te spannen om kindermishandeling en seksueel misbruik te voorkomen, terug te dringen en knelpunten op te lossen. De Taskforce heeft de opdracht toe te zien op de naleving van de acties in 'Kinderen veilig'. In de eerste reactie naar aanleiding van het rapport van de Commissie-Samson heeft het kabinet daar de monitoring van de uitvoering van haar aanbevelingen aan toegevoegd.

Aanpak van de Taskforce

De Taskforce heeft als hulpmiddel op het toezien op de uitvoering van 'Kinderen veilig' een monitor opgezet waarin alle actiepunten zijn opgenomen.[23] Ieder half jaar wordt gepeild hoe de vlag er bij hangt. Helder zal worden aangegeven of men op koers en tempo ligt. De eerste monitor, die in november 2012 wordt uitgebracht, heeft het karakter van een nulmeting.

De uitkomsten van de monitor zijn een belangrijk onderwerp van gesprek binnen de Taskforce zelf, met de bewindslieden, bestuurders en betrokken professionals. Op basis van de uitkomsten wordt de relatie tussen de acties en het uiteindelijk te bereiken effect, namelijk minder kindermishandeling en minder seksueel misbruik van kinderen, inzichtelijk en kan de gekozen aanpak in koers en tempo worden bijgesteld. De monitor is in opdracht van de Taskforce uitgevoerd door Management en Organisatie Advies, het organisatieadviesbureau van en voor het Rijk. Zij heeft gegevens over de voortgang op de verschillende actiepunten bij de actiehouders opgevraagd. Ook heeft zij aanvullend met de betrokken actiehouders gesproken. De leden van de Taskforce ontlenen aan de monitor-resultaten aanknopingspunten voor gesprekken met partijen om gezamenlijk naar de oplossing van mogelijke knelpunten te zoeken.

De monitor is een spiegel voor de ministeries en actiehouders en een hulpmiddel van de Taskforce om zicht te krijgen op de voortgang van het actieplan. De verantwoordelijkheid voor de afzonderlijke actiepunten wordt daarmee niet door de Taskforce overgenomen. Die blijft bij de verschillende actiehouders. Zoals ook de verantwoordelijkheid voor de implementatie ervan in de praktijk blijft bij de betrokken professionals en hun organisaties. Waar mogelijk maakt de Taskforce gebruik van gegevens uit al lopende monitors,

23 Zie bijlage 3 voor volledige lijst van actiepunten

zoals de monitor van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) naar de rol van gemeenten bij de aanpak van kindermishandeling of rapportages zoals die van de Kinderombudsman en van betrokken Inspecties.

De ministeries hebben aangekondigd ook de opvolging van de aanbevelingen van de Commissie-Samson door de Taskforce te laten monitoren. Dat leidt ertoe dat aan volgende monitors actiepunten worden toegevoegd. Gezien het brede werkveld van de Taskforce kunnen dat ook actiepunten zijn die voortkomen uit de aanbevelingen van de Rapportage Kinderpornografie die betrekking hebben op de aanpak van seksueel geweld tegen kinderen. Op termijn kan de monitor worden uitgebreid met bijvoorbeeld meer kwantitatieve gegevens van politie en openbaar ministerie over de basisprocessen van voorkomen en bestrijden van kindermishandeling. Verschillende partijen hebben al aangegeven dat zij hun gegevens hiervoor graag beschikbaar stellen. Dit zou kunnen uitmonden in een landelijke monitor kindermishandeling. Uiterlijk bij de tussenbalans die in 2014 is voorzien, brengt de Taskforce een advies hierover uit. Om een goede vergelijking van de voortgang op de oorspronkelijke acties uit 'Kinderen veilig' mogelijk te maken, zullen zij altijd herkenbaar aanwezig blijven in de opzet van de monitor, welke toevoegingen er ook aan zullen plaatsvinden.

De leden van de Taskforce vormen met elkaar een combinatie van eindverantwoordelijke bestuurders en betrokken en gezaghebbende experts. Zij nemen op persoonlijke titel aan de werkzaamheden deel.

5 Samenstelling Taskforce

Leden

Eberhard van der Laan
Burgemeester van Amsterdam, Voorzitter Taskforce.

Lenneke Alink
universitair hoofddocent Leiden en bijzonder hoogleraar aan de VU met als aandachtsgebied kindermishandeling.

Erik Dannenberg
wethouder in Zwolle, voorzitter commissie decentralisatie Jeugdzorg VNG.

Frans Heeres
kwartiermaker regionale eenheid Politie Oost Brabant. Portefeuillehouder kinderpornografie.

Diana Monissen
voorzitter Raad van Bestuur van De Friesland zorgverzekeraar.

Annemarie Penn- te Strake
lid van het College van procureurs-generaal.

Elise van de Putte
kinderarts Wilhelmina Kinderziekenhuis UMC.

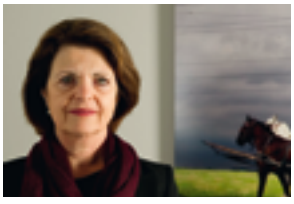

Aafke Scharloo
klinisch psycholoog/orthopedagoog van beroep, interim-manager, docent en adviseur. Zelfstandig gevestigd.

Jan Dirk Sprokkereef
vice-voorzitter Jeugdzorg NL. Directeur Bureau Jeugdzorg Utrecht.

Waarnemer

Corinne Dettmeijer-Vermeulen
Nationaal Rapporteur Mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen.

Toelichting

De Taskforce is ingesteld door de ministeries van VenJ en VWS. Aan hen worden rechtstreeks de bevindingen die voortvloeien uit het 'aanjagen en toezien' gerapporteerd. De leden van de Taskforce vormen met elkaar een combinatie van eindverantwoordelijke bestuurders, zoals voorzitter Eberhard van der Laan, Erik Dannenberg, Frans Heeres, Diane Monissen, Annelies Penn-Te Strake en Jan-Dirk Sprokkereef en van betrokken en gezaghebbende experts, zoals Lenneke Alink, Elise van de Putte en Aafke Scharloo. Zij nemen op persoonlijke titel aan de werkzaamheden deel.

Rol en tijdsinvestering

De ambassadeurs zullen optreden als boegbeeld en aanjager in eigen kring en ook daarbuiten. Indien het Taskforcelid werkzaam is bij een organisatie die partner is in de keten, zal deze allereerst de voortgang van de projecten waar de organisatie bij betrokken is, bevorderen. Daarnaast leveren de leden een bijdrage door deel te nemen aan kernteams die per speerpunt worden geformeerd buiten hun eigen organisatie om. Concreet zullen zij worden ingeschakeld bij de werkzaamheden voor de monitor, onder andere als mede-interviewer van actiehouders en als 'aanjager' bij mogelijke stagnatie.

Programmateam

De Taskforce wordt in zijn activiteiten ondersteund door een programmateam, geleid door een programmamanager. Het team bestaat uit 5 vaste en circa 3 tijdelijke medewerkers. Zij hebben expertise op het gebied van beleid (VenJ en VWS), communicatie en op de verschillende speerpunten en acties.

Overleg en rapportage

De Taskforce brengt jaarlijks een werkplan uit. Het Werkplan ziet de Taskforce als een groeidocument. De huidige versie is nog vrij algemeen. Gaande weg worden de werkzaamheden concreter geformuleerd, nader toegespitst op de resultaten die worden nagestreefd. Daarover wordt met de departementen en de partijen in het veld overlegd. De volgende versie verschijnt in het voorjaar van 2013. Vervolgens wordt het werkplan jaarlijks geactualiseerd.
Twee keer per jaar bespreken de voorzitter en de bewindslieden de voortgang van de werkzaamheden van de Taskforce. Dit geschiedt aan de hand van een voortgangsrapportage.
De programmamanager spreekt periodiek de voor de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik verantwoordelijke directeur en directeur-generaal bij de ministeries van VenJ en VWS.

De looptijd van de Taskforce is die van het Actieplan: 2012-2016.

6 Meerjarig financieel kader

Begroting Taskforce Kindermishandeling en seksueel misbruik (x € 1.000)

	2012	2013	2014	2015	2016
Apparaatskosten	550	650	650	650	650
Programmakosten	500	875	925	875	525
+ Monitor	100	75	75	75	75
+ Speerpunten	100	500	550	500	150
+ Appèl	100	100	100	100	100
+ Inzet expertise	200	200	200	200	200
Totaal	**1.050**	**1.525**	**1.575**	**1.525**	**1.175**

De begroting bestaat uit twee hoofdcomponenten: de apparaatskosten en de programmakosten. De apparaatskosten omvatten de kosten voor 5 vaste medewerkers, communicatie, huisvesting e.d. De apparaatskosten worden gesubsidieerd door VenJ en VWS.
De programmakosten zijn bedoeld om de drie lijnen van het werkprogramma: monitor, speerpunten en appèl te ondersteunen.
De inzet van experts betreft medewerkers die de Taskforce tijdelijk wil toevoegen aan het programmateam (2-3 personen) en de inhuur van specifieke kennis voor kortlopende activiteiten.
De gelden voor de speerpunten zijn subsidiemiddelen voor veldpartijen en zullen door de departementen worden verstrekt en beheerd. De overige budgetten worden beheerd door de Taskforce.

Lijst van geraadpleegde literatuur

Actieplan Aanpak kindermishandeling *Kinderen Veilig Thuis* (kamerstuk 31 015, nr 16), juli 2007

Actieplan Kinderen veilig; actieplan aanpak kindermishandeling, 2012-2016, dd 28 november 2011

Alink, L.R.A., Van IJzendoorn, M.H., Bakermans-Kranenburg, M.J., Pannebakker, F., Vogels, T., & Euser, S. (2011). *Kindermishandeling in Nederland anno 2010*: De Tweede Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen (NPM-2010). Leiden: Casimir Publishers

F. Bakker en I. Vanwesenbeeck, (red.) *Seksuele gezondheid in Nederland*, Rutgers Nisso Groep Utrecht 2006

J.H. Beitchman, K.J. Zucker, J.E. Hood, G.A. da Costa, D. Akman, E. Cassavia, *A review of the long-term effects of child sexual abuse*, Toronto 1991

Willy van Berlo, Stans de Haas, Nico van Oosten, Lieke van Dijk, Luc Brants, Susanne Tonnon, Oka Storms, *Beperkt Weerbaar, Een onderzoek naar seksueel geweld bij mensen met een lichamelijke, zintuiglijke of verstandelijke beperking*, Rutgers WPF in samenwerking met Movisie, 2011

A. Browne & D. Finkelhor, *Impact of child sexual abuse*, Beverly Hills, 1986

H. de Graaf, Seks onder je 25e, Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005, Rutgers Nisso groep Utrecht 2005

Kathleen A. Kendall-Tackett, Linda Meyer Williams, David Finkelhor, *Impact of sexual abuse on children: a review and synthesis of recent empirical studies*, New Hampshire 1993

Elisa Romano, Rayleen de Luca, *Male sexual abuse: A review of effects, abuse characteristics, and links with later psychological functioning* 2001

Child advocacy centres in de Verenigde Staten

Databank Effectieve Jeugdinterventies; in deze databank van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) zijn 176 programma's opgenomen voor hulp bij problemen met opgroeien en opvoeden

Gezondheidsraad, Behandeling van de gevolgen van kindermishandeling, uitgave van de Gezondheidsraad, Den Haag juni 2011

Nationaal Rapporteur Mensenhandel (NRM), taakuitbreiding, Kamerstuknummer: 31015, nummer 7

Kinderombudsman, brief d.d. 23 november 2011 over Kindermishandeling, kenmerk 20111078

Kinderrechtencollectief, *De aanpak van kindermishandeling in Nederland: knelpunten en aanbevelingen*, november 2011

Kinderrechtenmonitor 201, eerste monitor van de naleving van de kinderrechten in Nederland, opgesteld door de Universiteit van Leiden en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in opdracht van de Kinderombudsman, mei 2012

Omringd door zorg, toch niet veilig, seksueel misbruik van door de overheid uit huis geplaatste kinderen, 1945 tot heden, rapport Commissie-Samson, 8 oktober 2012, Boom Amsterdam

'*Over de fysieke veiligheid van het jonge kind*', rapport van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid, Den Haag 2010

Karin van Rooijen, Tijne Berg, *Risicofactoren en beschermende factoren voor kindermishandeling*, Nederlands Jeugd Instituut (NJI) 2010,

Seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-katholieke Kerk, eerste deel van het Eindrapport van de Onderzoekscommissie-Deetman, december 2011

Rapport Onafhankelijke commissie Onderzoek Zedenzaak Amsterdam, (commissie-Gunning), Amsterdam, april 2011

'*Voor veilig en veilig verder*', Advies van Augeo Foundation, Bernhard van Leer Foundation, Landelijk programma huiselijk geweld en de politietaak, Movisie en Nederlands Jeugd Instituut (NJI), op verzoek van de Kinderombudsman met als doel kindermishandeling in Nederland doeltreffend aan te pakken.

Stuurgroep aanpak kindermishandeling, eindrapport, Den Haag januari 2011

Bijlagen

1 Instellingsbesluit 33
2 Benoemingsbesluit 38
3 Lijst van acties in ‘Kinderen veilig’ 39

1 Instellingsbesluit

Besluit van de Minister van Veiligheid en Justitie en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 31 augustus 2012, nr. 272329, houdende instelling van de Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik (Instellingsbesluit Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik)

De Minister van Veiligheid en Justitie en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

Gelet op artikel 2 van de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies,

Besluiten:

Artikel 1 – Begripsbepalingen
In dit besluit wordt verstaan onder:
a Taskforce: de Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik, bedoeld in artikel 2;
b Actieplan: het Actieplan aanpak kindermishandeling 2012-2016 'Kinderen veilig';
c kindermishandeling: kindermishandeling als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Wet op de jeugdzorg;
d de Ministers: de Minister van Veiligheid en Justitie en de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Artikel 2 – Instelling
Er is een Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik.

Artikel 3 – Taak
De Taskforce heeft tot taak:
a toe te zien op de uitvoering van het Actieplan;
b het aanjagen en agenderen van de acties uit het Actieplan;
c te ondersteunen bij de uitvoering van de speerpunten in de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik;
d het initiëren en stimuleren van activiteiten die bijdragen aan een gevoel van urgentie en verantwoordelijkheidsbesef in de samenleving om kindermishandeling tegen te gaan.

Artikel 4 – Samenstelling

1 De Taskforce bestaat uit een voorzitter en ten hoogste acht overige leden.
2 De voorzitter en overige leden worden door de Ministers benoemd voor ten hoogste drie jaar. Herbenoeming is mogelijk.
3 De voorzitter en overige leden worden benoemd op grond van de deskundigheid die nodig is voor een goede vervulling van de in artikel 3 genoemde taken.
4 De Taskforce kan zich op onderdelen van haar taak laten bijstaan door personen van zowel binnen als buiten de overheid, van wie de deskundige inbreng van belang kan zijn voor haar werkzaamheden. Zij zal onder andere gebruik maken van de expertise van de als waarnemer aan de Taskforce verbonden Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen.

Artikel 5 – Ontslag leden

1 De Ministers ontslaan de voorzitter en overige leden op eigen verzoek.
2 De voorzitter en overige leden kunnen tevens door de Ministers worden ontslagen wegens ongeschiktheid, onbekwaamheid of op andere zwaarwegende gronden.

Artikel 6 – Ondersteuning

De Ministers voorzien in de ondersteuning van de Taskforce.

Artikel 7 – Verslag en evaluatie

1 De Taskforce brengt twee maal per jaar verslag uit aan de Ministers over de voortgang van zijn werkzaamheden. Daarnaast stelt de Taskforce twee maal per jaar aan de Ministers een overzicht beschikbaar dat inzicht verschaft in de voortgang van de acties uit het Actieplan.
2 De Taskforce evalueert medio 2014 zijn werkzaamheden. Het evaluatieverslag wordt uiterlijk 1 oktober 2014 aan de Ministers gezonden.

Artikel 8 – Vergoeding

1. De leden van de Taskforce, voor zover niet vallend onder de uitzondering van artikel 2, derde lid, van de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies, komen in aanmerking voor een vaste vergoeding per maand, gebaseerd op salarisschaal 17 van bijlage B van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1984 en een arbeidsduurfactor van 0,0327.
2. De vergoeding, bedoeld in het eerste lid, wordt verstrekt overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies.

Artikel 9 – Archivering
De archiefbescheiden van de Taskforce worden na zijn opheffing of, zo de omstandigheden daartoe eerder aanleiding geven, zoveel eerder, overgebracht naar het archief van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Artikel 10 – Intrekking
Het Instellingsbesluit stuurgroep aanpak kindermishandeling wordt ingetrokken.

Artikel 11 – Inwerkingtreding
1 Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin het wordt geplaatst
2 Dit besluit vervalt met ingang van 1 januari 2017.

Artikel 12 – Citeertitel
Dit besluit wordt aangehaald als: Instellingsbesluit Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik.

Dit besluit wordt met de toelichting in de Staatcourant geplaatst.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
I.W. Opstelten

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. Veldhuijzen van Zanten-Hyllner

Toelichting

Algemeen

Kinderen beschermen tegen kindermishandeling en seksueel misbruik is van groot belang. Om deze bescherming optimaal te kunnen bieden is een integrale aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik onontbeerlijk.

Op 28 november 2011 hebben de Minister van Veiligheid en Justitie (mede namens de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie) en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport het Actieplan aanpak kindermishandeling 2012 – 2016 'Kinderen veilig' (verder: Actieplan) aan de Tweede Kamer aangeboden (Kamerstukken II 2011/12, 31015, nr. 69).
Hierin staat opgenomen dat er een Taskforce wordt ingesteld die zal toezien op de uitvoering van de acties uit het Actieplan en deze zal aanjagen. Het onderhavige besluit voorziet hierin.

Naast het Actieplan kunnen de werkzaamheden van de Taskforce zich richten op actuele ontwikkelingen op het terrein van kindermishandeling, zoals de uitkomsten van het rapport van de Commissie-Samson in het najaar 2012.
De aanpak van seksueel misbruik is een speerpunt van de Taskforce, wat in de naam van de Taskforce tot uitdrukking wordt gebracht.

De Minister van Veiligheid en Justitie en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn verantwoordelijk voor de aanpak van kindermishandeling en het functioneren van de Taskforce. De Minister van Veiligheid en Justitie is voor de Taskforce het eerste aanspreekpunt.

De Taskforce wordt ingesteld voor de looptijd van het Actieplan.

Artikelsgewijs

Artikel 4

De leden van de Taskforce worden voor ten hoogste drie jaar benoemd met de mogelijkheid tot verlenging. Dit hangt samen met het feit dat medio 2014 een evaluatie van het werkprogramma van de Taskforce plaatsvindt, zoals is bepaald in artikel 7. Bezien zal dan worden of het werkprogramma bijstelling behoeft en of in verband hiermee binnen de Taskforce behoefte bestaat aan deskundigheid op andere gebieden. Dit kan leiden tot een wijziging van de samenstelling van de Taskforce.

De periode waarvoor de leden worden herbenoemd of nieuwe leden tussentijds worden benoemd, kan de instellingsduur van de Taskforce niet overschrijden.

Om de werkzaamheden adequaat te kunnen verrichten wordt bij de samenstelling van de Taskforce erop toegezien dat relevante deskundigheid op het gebied van de aanpak van kindermishandeling en seksueel misbruik onder de leden is vertegenwoordigd. Met datzelfde doel voorziet dit artikel in de mogelijkheid voor de Taskforce om zich op onderdelen van haar taak te laten bijstaan door personen of instanties van wie de deskundige inbreng van belang kan zijn voor haar werkzaamheden. Zoals uit het vierde lid blijkt, wordt hierbij in ieder geval gedoeld op expertise op het gebied van mensenhandel en kinderpornografie, van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld.

Artikel 8

Deze vergoedingenbepaling is opgesteld in overeenstemming met artikel 2, eerste lid, van de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies, juncto artikel 4 van het Besluit vergoedingen adviescolleges en commissies. Gezien de zwaarte en omvang van de taken van de Taskforce is de schaalindeling van de leden bepaald op salarisschaal 17 van bijlage B van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1984. Op basis van BBRA gegevens van BZK is als uitgangspunt genomen dat er 1836 werkbare uren per jaar zijn. Ingeschat is dat de leden gemiddeld 5 uur per maand werkzaamheden verrichten ten behoeve van de Taskforce. Dat komt uit op de arbeidsduurfactor als genoemd in dit artikel. Op het moment van inwerkingtreding van dit besluit, komt slechts een van de leden zoals die gelijktijdig worden benoemd, in aanmerking voor een vergoeding aangezien de overige leden vallen onder de uitzondering van artikel 2, derde lid, van de Wet vergoedingen adviescolleges en commissies. In dit kader wordt ook gewezen op de eventuele nadere maximering die voortvloeit uit artikel 6 van het Besluit vergoedingen adviescolleges en commissies.

Artikel 10

Het Actieplan bouwt voort op het Actieplan aanpak kindermishandeling 2008-2010 'Kinderen Veilig Thuis'. De stuurgroep die betrokken was bij de uitvoering van het Actieplan aanpak kindermishandeling 2008-2010 'Kinderen Veilig Thuis' heeft in 2011 zijn werkzaamheden beëindigd. Het instellingsbesluit van deze stuurgroep wordt via het onderhavige besluit ingetrokken.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
I.W. Opstelten

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. Veldhuijzen van Zanten-Hyllner

2 Benoemingsbesluit

Besluit van de Minister van Veiligheid en Justitie en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 31 augustus 2012, nr. 272348, houdende benoeming van de leden van de Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik

De Minister van Veiligheid en Justitie en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,

Gelet op artikel 4, tweede lid, van het Instellingsbesluit Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik;

Besluiten:

Enig artikel

Voor de periode vanaf de datum van inwerkingtreding van het Instellingsbesluit Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik tot 1 januari 2015 worden benoemd als lid van de Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik:

- De heer mr. E.E. van der Laan (voorzitter);
- Mevrouw dr. E.M. van de Putte;
- De heer J.D.M. Sprokkereef;
- De heer F.J. Heeres MPSM;
- Mevrouw drs. A. Scharloo;
- Mevrouw prof. dr. L.R.A. Alink;
- Mevrouw drs. D.M.J.J. Monissen;
- De heer H.J. Dannenberg;
- Mevrouw mr. J.M. Penn-te Strake.

Dit besluit zal in de Staatscourant worden geplaatst.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
I.W. Opstelten

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. Veldhuijzen van Zanten-Hyllner

3 Lijst van acties in ‘Kinderen veilig’

nr	Acties
1	De multidisciplinaire aanpak van kindermishandeling ondersteunen en evalueren, met het oog op mogelijke brede inzet in de toekomst.
2	Ondersteuning van gemeenten bij het versterken van de regierol bij kindermishandeling in het kader van de stelselwijziging zorg voor jeugd.
3	Gemeenten (en professionals) informeren over de aanpak kindermishandeling op basis van best practices op het gebied van regierol (actie 3), opvoedondersteuning (actie 7) en interventies (actie 17).
4	De resultaten van het gebruik en de meerwaarde van Signs of Safety in kaart brengen.
5	De Deltamethode (werkwijze voor een gezinsvoogd bij ondertoezichtstelling) wordt in twee vliegwielpilots verrijkt met onder andere de benaderingswijze ‘Signs of Safety’.
6	Het ontwikkelen van een film over de benaderingswijze van Signs of Safety.
7	Zie actie nr 3
8	Implementatie van de wettelijk verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
9	Aanpak van kindermishandeling bij relevante opleidingen als onderdeel van het curriculum stimuleren.
10	Publiekscampagne gericht op het signaleren en handelen bij geweld in huiselijke kring (partnergeweld en kindermishandeling).
11	Inwerkingtreding herziening kinderbeschermingswetgeving en invoering van de nieuwe maatregel voor opgroeiondersteuning.
12	Het vaker inzetten van tijdelijk huisverbod bij kindermishandeling.
13	De samenwerking tussen de hulpverlening en de strafrechtsketen verbeteren om de instroom te verhogen.
14	Inzet van strafrecht verbeteren door intensivering van het opsporingsonderzoek.
15	Stimuleren van gedrag- en zorginterventies bij het opleggen van sancties in het strafrecht.
16	Het ontwikkelen van een strafmaatrichtlijn
17	Zie actie 3
18	Aanscherping signalerings- en risicotaxatie instrumenten op fysieke veiligheid van jonge kinderen.
19	Verbeteren informatie-uitwisseling tussen medische sector en jeugdzorg.
20	Het beter benutten van forensisch-medische expertise om fysieke letsels beter te kunnen duiden bij (vermoedens van) kindermishandeling teneinde de fysieke veiligheid van kinderen te waarborgen.

nr	Acties
21	Beter zicht hebben op en kennis hebben van de voorgeschiedenis van kindermishandeling
22	Ouders en kinderen digivaardiger en digialerter maken om de aanpak van kinderpornografie te verstevigen.
23	Helpdesk 'stop it now' ondersteunen.
24	Digitale alertheid op seksueel misbruik vergroten bij jeugdzorg Nederland en het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK).
25	De aanpak van kinderpornografie verstevigen door verdubbeling van de inzet van politie.
26	Geschikt hulpaanbod voor slachtoffers van seksueel kindermisbruik en kinderpornografie inventariseren en verspreiden. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van de ervaringen van professionals.
27	Preventie, signalering en opsporing van kinderpornografie versterken door het zoeken naar c.q. verbeteren van de samenwerking tussen publieke en private partijen.
28	De uitbreiding van de Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) met informatie uit het buitenland en in jeugdzorg.
29	Instellen van een Taskforce die de aanpak van kindermishandeling hoog op de agenda zet.
30	Uitbreiding van de taak van de Nationaal Rapporteur Mensenhandel (NRM) naar seksueel misbruik van kinderen.
31	Advies vragen over gradaties in kindermishandeling ten behoeve van maatwerk bij inzet interventies.
32	In 2015 onderzoek naar aard en omvang van kindermishandeling.

Colofon

Drie speerpunten, één appèl, is een uitgave van de Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik.

Redactie Programmateam Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik
Vormgeving Studio Tint, Den Haag
Foto's Richard van Elferen, Beeldcentrum Rijksoverheid
Marco Slot (foto Erik Dannenberg)
S. van der Torren (foto Eberhard van der Laan)

Oplage 300 exemplaren

Den Haag, november 2012

Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik
Bezoekadres:
Lange Voorhout 13
2514 EA Den Haag

Telefoon (070) 376 58 30
E-mail info@tfkinderenveilig.nl

Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de Taskforce kindermishandeling en seksueel misbruik.
Aan de totstandkoming van deze publicatie is de grootst mogelijke zorg besteed. De Taskforce kan echter niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele onjuistheden, noch kunnen aan de inhoud rechten worden ontleend.